

UNIUNEA EUROPEANĂ

POTENȚIALUL DE SPECIALIZARE INTELIGENTĂ ÎN DOMENIUL **TURISM** ÎN REGIUNEA Centru

Seria „Rapoarte privind
ecosistemele regionale de inovare”

Autori:
Medeea Petrovan, Sorin Ganea

Editori ai seriei de rapoarte:
Raluca Săftescu, Radu Gheorghiu,
Bianca Dragomir, Marius Mitroi, Adrian Curaj

MINISTERUL CERCETĂRII ȘI INOVĂRII

ue fiscdi

Septembrie 2018

UNIUNEA EUROPEANĂ

Instrumente Structurale
2014-2020

Cuprins

SERIA “RAPOARTE PRIVIND ECOSISTEMELE REGIONALE DE INOVARE”	2
SPECIALIZAREA INTELIGENTĂ CA PROCES	3
PRECIZĂRI METODOLOGICE	4
REZULTATELE ANALIZEI REGIONALE	7
A. Context: Domeniul Turism.....	7
B. Analiza multicriterială a domeniului Turism	12
REMARCI FINALE	17
NOTĂ DE ÎNCHEIERE ȘI MULȚUMIRI	19
BIBLIOGRAFIE	20

Competența face diferența!

Proiect selectat în cadrul Programului Operațional Capacitate Administrativă cofinanțat de Uniunea Europeană, din Fondul Social European

MINISTERUL CERCETĂRII ȘI INOVĂRII

UE fiscdi
INOVAȚIE ȘI CREATIVITATE

UNITATEA EXECUTIVĂ
PENTRU FINANȚAREA
ÎNĂLȚĂMANTULUI
SUPERIOR, A CERCETĂRII
DEZVOLTĂRII ȘI INOVĂRII

UNIUNEA EUROPEANĂ

Instrumente Structurale
2014-2020

Seria “Raportare privind ecosistemele regionale de inovare”

Prezentul raport a fost elaborat în cadrul proiectului „Dezvoltarea capacității administrative a MCI de implementare a unor acțiuni stabilite în Strategia Națională de Cercetare, Dezvoltare tehnologică și Inovare 2014-2020”, cod SIPOCA 27, implementat de *Ministerul Cercetării și Inovării* (MCI) în parteneriat cu *Unitatea Executivă pentru Finanțarea Învățământului Superior, Cercetării, Dezvoltării și Inovării* (UEFISCDI) și *Institutul Național de Cercetare Științifică în domeniul Muncii și Protecției Sociale (INCSMPS)* în perioada august 2016 - iulie 2019 și co-finanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capacitate Administrativă (POCA).

Documentul face parte dintr-o serie de rapoarte care au ca scop identificarea și analiza bazată pe evidențe a unor domenii în cadrul cărora se pot ulterior defini nișe de specializare inteligentă la nivelul fiecărei regiuni. Procesul, început în 2017 prin publicarea a două rapoarte pentru fiecare regiune (disponibile pe [pagina dedicată proiectului](#)), a fost adâncit prin analiza a 3-5 domenii și/sau subdomenii de granularitatea unor micro-ecosisteme locale de inovare.

Aceste rapoarte au avut la bază o metodologie comună, atât pentru faza de identificare a domeniilor, cât și pentru cea de analiză (vezi secțiunea Precizări metodologice).

Domeniile care fac obiectul acestor rapoarte nu sunt restrictive, ci reprezintă baza unei conversații la nivelul actorilor de inovare din regiune. Miza acestei conversații este ca actorii regionali și naționali:

- să identifice în cadrul acestor domenii relativ mari un set restrâns de nișe de specializare, care să le permită avansul substanțial în cadrul unor lanțuri globale de valoare adăugată;
- să identifice complementarități de interese și abilități, care să reprezinte baza unor colaborări efective;
- împreună cu autoritățile responsabile de finanțarea în domeniul cercetării, dezvoltării și inovării (CDI), să definească instrumente suport adecvate.

Competența face diferența!

Proiect selectat în cadrul Programului Operațional Capacitate Administrativă cofinanțat de Uniunea Europeană, din Fondul Social European

MINISTERUL CERCETĂRII ȘI INOVĂRII

INOVARE ȘI CREATIVITATE

UNITATEA EXECUTIVĂ
PENTRU FINANȚAREA
ÎNVĂȚĂMÂNTULUI
SUPERIOR, A CERCETĂRII
DEZVOLTĂRII ȘI INOVĂRII

UNIUNEA EUROPEANĂ

Instrumente Structurale
2014-2020

Specializarea inteligentă ca proces

„Specializarea inteligentă” reprezintă stindardul politicii industriale europene. Redusă la esență, specializarea inteligentă vizează concentrarea resurselor financiare și a altor mecanisme de sprijin într-un număr limitat de domenii prioritare în care regiunile pot concura cu succes pe piețele internaționale.

La baza procesului de specializare inteligentă se află „descoperirea antreprenorială” - un proces bazat pe dovezi (*evidence-based*), participativ și iterativ (repetat periodic) de identificare, la nivel regional, a domeniilor cheie de competitivitate. Acestea urmează să fie susținute financiar în special prin scheme de sprijin pentru inovare. La nivel european, finanțarea pentru specializări inteligente pentru ciclul 2014-2020 este de aproximativ 120 mld euro, ceea ce face din această politică cel mai mare experiment de politică industrială din istorie (Radosevic et al., 2016).

Acest demers se bazează pe ideea că *regiunile* „dețin cunoașterea despre sistemele locale de inovare și pot mobiliza actorii economici către un scop comun” (EC, 2012, p12). Ca atare, noua politică industrială păstrează în plin plan forțele pieței și ale antreprenoriatului privat, acordând guvernelor „rolul strategic și de coordonare în sfera productivă dincolo de simpla asigurare a dreptului de proprietate, a respectării acordurilor contractuale și a stabilității macroeconomice” (Rodrik, 2004, p.3).

În România a avut loc în 2013 un amplu proces participativ (www.cdi2020.ro), care a dus la identificarea unor priorități de specializare inteligentă la nivel național. Prioritățile au fost incluse în *Strategia Națională de Cercetare, Dezvoltare și Inovare 2014-2020*. În același timp, majoritatea regiunilor și-au elaborat strategii regionale de inovare (RIS3) pentru ciclul de finanțare care se încheie în 2020.

Continuarea demersului de descoperire antreprenorială, prin definiție unul care se desfășoară iterativ, este extrem de importantă în vederea revizuirii periodice a priorităților identificate. Revizuirea este necesară atât datorită oportunităților economice și tehnologice emergente și dinamicii economiilor locale, cât și în urma experienței câștigate în cadrul priorităților finanțate. Este de așteptat ca o bună parte din revizuire să ducă la adâncirea specializării, prin definirea mai clară a unor nișe care permit o poziționare superioară în lanțurile globale de valoarea adăugată.

Competența face diferența!

Proiect selectat în cadrul Programului Operațional Capacitate Administrativă cofinanțat de Uniunea Europeană, din Fondul Social European

MINISTERUL CERCETĂRII ȘI INOVĂRII

INOVARE ȘI CREATIVITATE

UNITATEA EXECUTIVĂ
PENTRU FINANȚAREA
ÎNĂLȚĂMANTULUI
SUPERIOR, A CERCETĂRII
DEZVOLTĂRII ȘI INOVĂRII

Descoperirea antreprenorială are, în afară de rezultatele din planul politicilor publice, beneficii importante de proces: actorii inovativi locali sunt stimulați să exploreze opțiuni strategice și soluții de colaborare. Prea adesea, specializarea inteligentă este înțeleasă ca fiind primordial sau chiar exclusiv asociată unei liste de priorități în finanțarea publică prin fonduri structurale. Prin demersul acestui proiect, se încearcă în primul rând crearea unei culturi a dialogului de descoperire antreprenorială la nivel regional și național. Acest dialog pleacă de la motivațiile strategice ale actorilor economici și de cercetare, de la nevoile lor de colaborare și duce, în final, la adecvarea periodică a instrumentelor de sprijin care le sunt destinate.

Precizări metodologice

Raportul de față reflectă analiza informațiilor culese în perioada ianuarie 2017 - august 2018, prezentând dinamica domeniului Turism în regiunea Centru. Selectarea acestui domeniu, alături de altele din regiune, a avut la bază o analiză atât a actorilor cu potențial de inovare, cât și mai larg a agenților economici de pe plan local, precum și a unor factori istorici specifici zonei.

Analiza propriu-zisă este structurată pe șapte criterii considerate relevante pentru evaluarea potențialului domeniului de a deveni specializare inteligentă în regiune, respectiv: importanța domeniului în economia regională, piața, intensitatea de inovare în domeniu, disponibilitatea resurselor umane calificate în domeniu, valorificarea unor resurse locale (altele decât cele umane, dacă este cazul), nivelul de colaborare între actorii din domeniu, gradul de sofisticare tehnologică.

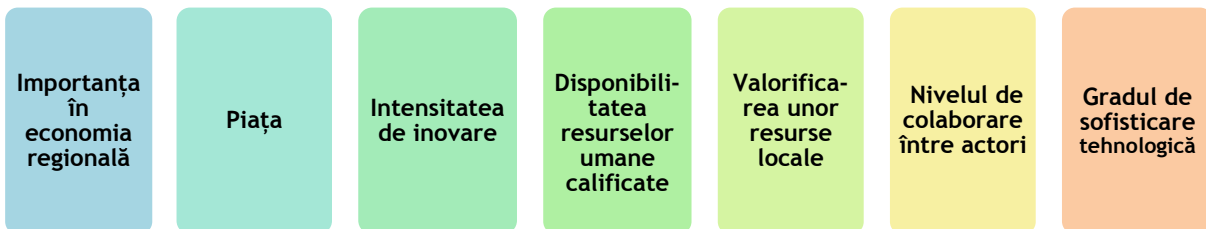

Figura 1. Criterii folosite pentru analiza domeniilor selectate

Competența face diferența!

Proiect selectat în cadrul Programului Operațional Capacitate Administrativă cofinanțat de Uniunea Europeană, din Fondul Social European

UNIUNEA EUROPEANĂ

Instrumente Structurale
2014-2020

Pentru fiecare dintre aceste criterii s-a dezvoltat o serie de argumente care să permită o evaluare a domeniului bazată pe evidențe. Astfel, aceste argumente fac referire atât la informații statistice (cum ar fi numărul de firme, cifra lor de afaceri, valoarea exporturilor), performanțe punctuale (precum investiții majore, inovații sau produse de top), tendințe internaționale relevante (dinamica de piață europeană sau globală, noi valuri tehnologice), cât și la opinii exprimate de reprezentanți ai mediului de afaceri privind dinamica ecosistemului regional aferent domeniului.

Pentru colectarea acestor informații, autorii acestui raport au efectuat o cercetare aprofundată a surselor de tip statistic, a studiilor disponibile și chiar a presei, au realizat o hartă a actorilor relevanți (companii cu activități inovative, investitori și finanțatori, organizații suport, universități și institute de cercetare-dezvoltare, organizații cu rol catalizator, reprezentanți ai societății civile, autorități publice relevante în domeniu), urmată de interviuri semi-structurate cu o parte dintre aceștia.

Informațiile colectate au fost transformate în argumente punctuale, fiecare fiind susținut de surse și evaluat ca importanță pe o scară de la 0 la 5. Acest demers a permis agregarea unor scoruri per criteriu și, în final, per domeniu.

Competența face diferența!

Proiect selectat în cadrul Programului Operațional Capacitate Administrativă cofinanțat de Uniunea Europeană, din Fondul Social European

MINISTERUL CERCETĂRII ȘI INOVĂRII

UE fiscdi
INOVARIE SI CREATIVITATE

UNITATEA EXECUTIVĂ
PENTRU FINANȚAREA
ÎNĂLȚĂMANTULUI
SUPERIOR, A CERCETĂRII
DEZVOLTĂRII ȘI INOVĂRII

UNIUNEA EUROPEANĂ

Instrumente Structurale
2014-2020

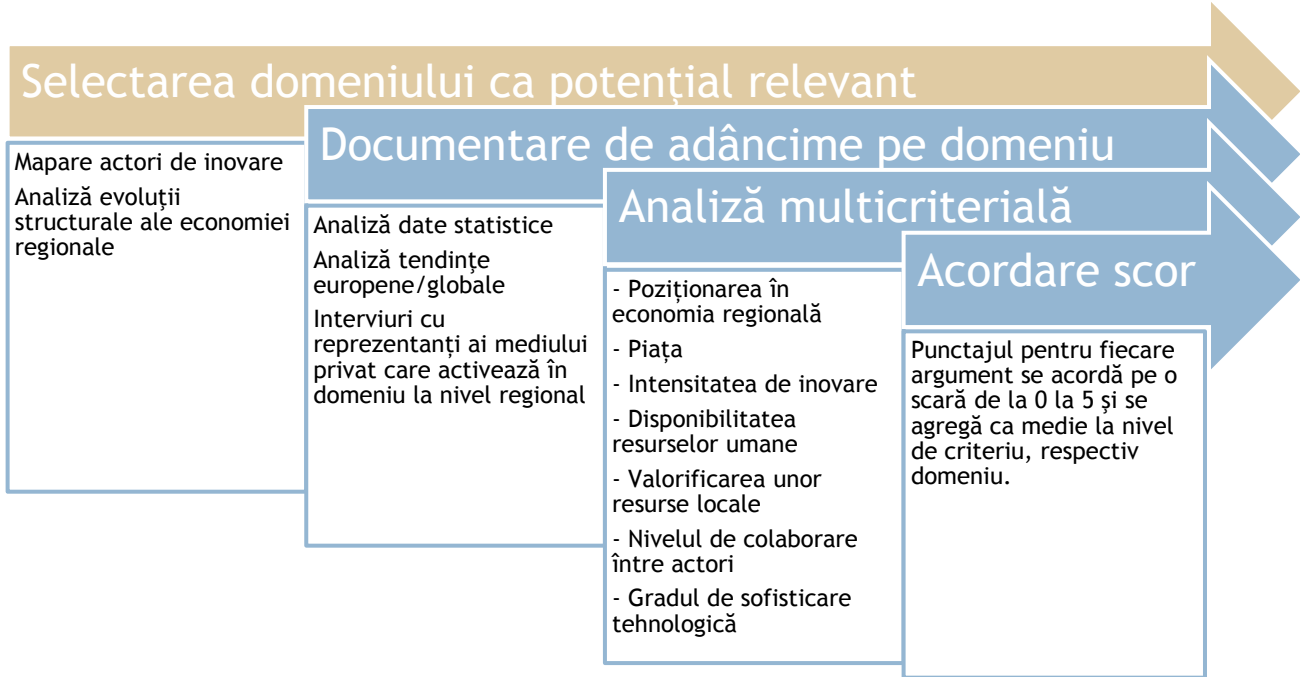

Figura 2: Etapele analizei domeniilor

Urmare a acestei metodologii, raportul cuprinde o descriere istorico-contextuală a domeniului Turism în regiunea Centru, urmată de tabelul de argumente asociate fiecărui criteriu și, în final, de o reprezentare grafică sintetică a scorurilor obținute per criteriu pentru domeniul în discuție.

Competența face diferența!

Proiect selectat în cadrul Programului Operațional Capacitate Administrativă cofinanțat de Uniunea Europeană, din Fondul Social European

MINISTERUL CERCETĂRII ȘI INOVĂRII

INOVARE ȘI CREATIVITATE

UNITATEA EXECUTIVĂ
PENTRU FINANȚAREA
INVATAMANTULUI
SUPERIOR, A CERCETĂRII
DEZVOLTĂRII ȘI INOVĂRII

Rezultatele analizei regionale

A. Context: Domeniul Turism

Domeniul turism și istoria sa pe plan local

Definirea domeniului:

Analiza realizată a vizat identificarea potențialului de specializare inteligentă a sectorului turism la nivelul Regiunii Centru.

Pornind de la limitările impuse de codificarea CAEN, s-a identificat următoarea structură a domeniului:

- Cod CAEN 55 *Hoteluri și alte facilități de cazare*
- Cod CAEN 9329 - *Alte activități recreative și distractive n.c.a.*

Observatorii regionali au analizat oportunitatea includerii în analiză a CAEN 79 *Activități ale agențiilor turistice și a tur-operatorilor; alte servicii de rezervare și asistență*, clasă care include activitatea agențiilor, angajate în primul rând în vânzarea de servicii privind călătoriile, excursiile, transportul și cazarea, atât către publicul larg cât și clienților comerciali, și activitatea de pregătire a excursiilor ce sunt vândute prin intermediul agențiilor de turism sau direct de către agenți. Dat fiind faptul că activitatea se referă, în fapt, la servicii de facilitare a experiențelor turistice, s-a decis că acestea nu vor fi incluse în analiza regională a potențialului de specializare inteligentă în turism.

La nivelul Regiunii Centru, turismul este dezvoltat pe următoarele direcții: turismul ecumenic, turismul cultural, turismul balnear, turismul feroviar, turismul urban, turismul de afaceri, turismul de evenimente, turismul rural și agroturismul, turismul montan. Regiunea Centru este astăzi principala destinație turistică din România, aici fiind înregistrate, statistic, cele mai multe sosiri turistice la nivel național în comparație cu alte regiuni ale țării.

Dimensiunea domeniului:

Regiunea Centru este una dintre cele mai atractive zone ale țării din punct de vedere turistic, aceasta înglobând 3 orașe și județe principale care se află pe lista vizitatorilor: Brașov, Sibiu, Alba Iulia.

Conform ultimelor date disponibile, la finele anului 2017, în Regiunea Centru erau active 1055 de firme pe cele 2 clase CAEN analizate: 87% dintre aceste firme activează în zona de hoteluri și alte facilități de cazare, iar 17% în clasa altor activități recreative și distractive n.c.a

Sectorul de servicii turistice din Regiunea Centru este foarte bine plasat în contextul național: În anul 2017, Regiunea Centru oferea 21,6% din capacitatea de cazare turistică disponibilă la nivel național, fiind situată pe primul loc la nivel național în
Competența face diferența!

Proiect selectat în cadrul Programului Operațional Capacitate Administrativă cofinanțat de Uniunea Europeană, din Fondul Social European

cea ce privește numărul de structuri de primire turistică, cu o pondere de 29,8% (*Institutul Național de Statistică, 2018*).

Actori de business:

Cifra de afaceri totală realizată de cele 1055 de firme active din Regiune în anul 2017 este de 1.065.007.644 lei, acestea asigurând un număr de 9.126 locuri de muncă la nivel regional.

În ultimii 3 ani de zile, cifra de afaceri la nivelul Regiunii Centru în domeniul turismului a înregistrat o creștere medie anuală de 25%, cifra de afaceri care a fost susținută de o creștere medie anuală de 14% a numărului de salariați.

În ceea ce privește cifra de afaceri pe care sectorul o realizează, 85% din Cifra de afaceri înregistrată în 2017 la nivelul Regiunii Centru a fost generată de afacerile care asigură servicii de cazare încadrate sub clasa CAEN 55, iar 15% din cifra de afaceri aparține *Altora activități recreative și distractive*.

Un alt indicator important este numărul de salariați care susține generarea cifrei de afaceri înregistrată: 89% din locurile de muncă existente în anul 2017 la nivelul Regiunii Centru susțin sectorul de hoteluri și alte facilități de cazare, iar restul de 11% din cele 9126 locuri de muncă sunt active în activități ce aparțin *altora activități recreative și distractive*.

Domeniul a cunoscut o dezvoltare semnificativă la nivel regional în ultimii ani, față de anul 2013 acesta înregistrând aproape o dublare a cifrei de afaceri înregistrate (609.173.473 lei în 2013, deci o creștere cu 99.32% până în anul 2017):

CA 2013	CA 2014	CA 2015	CA 2016	CA 2017
489383326	532089157	666637960	864368241	1065007644
Creșteri (%)	9%	25%	30%	23%
Angajați 2013	Angajați 2014	Angajați 2015	Angajați 2016	Angajați 2017
6276	6132	6743	8174	9126
Creșteri (%)	-2%	10%	21%	12%

Cu toate că domeniul s-a dezvoltat foarte mult în ultimii ani la nivel regional, se poate observa din cifrele expuse mai sus că focusul a fost pus în special pe dezvoltarea și exploatarea infrastructurii existente. Specializarea inteligentă în acest domeniu, al turismului, presupune mobilizarea tuturor resurselor naturale ale zonei, umane, care țin de experiența, cultura și mentalitatea oamenilor, precum și noile tehnologii în vederea facilitării de experiențe turistice inovative.

Actori non-business:

La nivel regional, au fost identificate mai multe Clustere formate în domeniul turismului (Carpathian TOURISM CLUSTER și Clusterul Discover Transylvania's Reaches), însă pentru niciunul dintre acestea nu au fost identificate proiecte recente

Competența face diferența!

Proiect selectat în cadrul Programului Operațional Capacitate Administrativă cofinanțat de Uniunea Europeană, din Fondul Social European

aflate în derulare. De asemenea, în Regiunea Centru funcționează asociații ale operatorilor de turism, precum Asociația de Turism Poiana Brașov, Asociația Turistică Transfăgărășan sau Asociația Județeană de Turism Sibiu.

Raportat la documentele strategice, Master-planul de turism al României pentru următorii ani vizează Regiunea Centru cu cea mai mare pondere de proiecte finanțabile și de o importanță națională și locală, 46 la număr, dintre care 19 proiecte fiind vizate pentru Județul Brașov (*Guvernul României, 2017*).

Performanțe deosebite:

Competiția pentru activitatea turistică nu va consta în dezvoltarea de noi stațiuni turistice sau infrastructură, ci în utilizarea masivă a tehnologiilor informației și comunicării tot mai accesibile pentru experiențe, inclusiv experiențele virtuale. Experiențele turistice facilitate la nivel regional trebuie să ofere posibilitatea turiștilor de a forma conexiuni cu alți oameni, de a se bucura de cultura și istoria, poveștile locului, prin explorare personală. Turismul experiențial cuprinde o varietate de opțiuni, printre care turism cultural, ecoturism, turism natural, în care activitățile turistice sunt sensibile din punct de vedere ecologic, tratează cu respect cultura zonei și caută să faciliteze experiențe bazate pe participare activă și implicare.

Această abordare, bazată pe experiență și inovare, trebuie să stea la baza dezvoltării și regenerării ofertei turistice existente la nivel regional, pentru a răspunde tendințelor de piață și de a crea un avantaj competitiv real, atât prin atragerea de turiști care dețin un nivel mai înalt de educație, poziție socială, preocupare pentru cultură și mediu, precum și de turiști care, prin experiențele avute, au parte de un proces de dezvoltare, indiferent de vârsta și statutul lor social.

Exemple de bună practică la nivel regional sunt:

- Superland (<http://superland.ro>) - cel mai recent centru de experiențe pentru copii și părinți din Regiunea Centru. Acesta cuprinde și cel mai mare centru de realitate virtuală din România: simulatoare de avioane de luptă, zbor cu parapanta, rafting etc, pe bază de tehnologii precum Oculus Rift și a controlerelor Oculus Touch. Centrul mai include un spațiu de explorat roboți, un centru de testare a conceptului de AR - Realitate Augmentată, pe baza ochelarilor Microsoft HoloLens, cinema 9D precum și multe alte servicii bazate pe joc și experiență.
- Regatul Elfilor: <https://www.regatulelfilor.com/> - spațiu natural amenajat bazat pe turism experiențial prin joc de rol.
- Dino Parc Râșnov - singurul parc tematic de dinozauri din România și cel mai mare din Sud-Estul Europei, care facilitează experiențe bazate pe turism experiențial

Competența face diferența!

Proiect selectat în cadrul Programului Operațional Capacitate Administrativă cofinanțat de Uniunea Europeană, din Fondul Social European

UNIUNEA EUROPEANĂ

Instrumente Structurale
2014-2020

- Ferma Cobor - <http://cobor-farm.ro/ro/ferma/> - o locație care combină într-un mod inovativ mai multe componente ale turismului experiențial: tururi ghidate pentru observarea faunei, culegerea și gătitul legumelor, echitație, *slackline*, tir cu arcul, înălțare de zmeie, plimbări cu ponei sau căruțe/săni etc.
- Casele de oaspeți de la Cincișor (<http://transilvania-cincisor.ro>): asigură găzduirea în case de oaspeți autentic amenajate, în jurul fostei școli și parohiei evanghelice din Cincișor, care formează împreună cu Biserica Fortificată un ansamblu istoric tipic pentru fostele sate săsești din Transilvania, Biserica - școala - parohia - comunitatea reprezentând esența spiritualității și a culturii săsești.

Alte considerente care recomandă domeniul la nivel regional:

În Regiunea Centru IT&C este un domeniu important de specializare inteligentă. Dată fiind structura companiilor din acest sector, precum și tendințele de dezvoltare identificate atât în zona de IT&C, cât și în sectorul turistic, Regiunea Centru dispune de un potențial important în ceea ce privește intensificarea inovării în serviciile și experiențele turistice facilitate. Astfel, Regiunea dispune de resursele și spațiul de testare oportune dezvoltării de noi produse și servicii inovative în sector.

Din perspectiva caracteristicilor regiunii, există mai multe puncte forte în jurul cărora se pot construi proiecte de dezvoltare: Regiunea deține cel mai mare domeniu schiabil din România - stațiunea Poiana Brașov cu 24 km de pârtii (*Biz Brasov, 2017*); deține 42 stațiuni balneoclimaterice și localități cu potențial balnear care pot susține dezvoltarea turismului medical (*Guvernul României, 2017*); deține 3 parcuri naționale, 3 parcuri naturale și numeroase situri Natura 2000 care favorizează dezvoltarea turismului ecologic și de aventură. Toate acestea, completate de vasta ofertă de monumente istorice disponibilă în Regiunea Centru, asigură premisele dezvoltării și potențialului de specializare inteligentă în acest sector de activitate.

Contextul internațional:

În Uniunea Europeană, sectorul turismului, în accepția sa clasică (de furnizor tradițional de servicii de călătorie și turistice) cuprinde 1,8 milioane de întreprinderi, în special întreprinderi mici și mijlocii (IMM-uri). Turismul contribuie cu 5 % la PIB-ul total, iar 5,2 % din populația activă lucrează în acest sector (adică aproximativ 9,7 milioane de persoane). Având în vedere legăturile strânse ale turismului cu alte sectoare economice, contribuția sa este chiar mai mare [peste 10 % din produsul intern brut (PIB) și cel puțin 12 % din totalul locurilor de muncă, adică 13 milioane de lucrători].

În 2014, turismul internațional la nivel mondial a înregistrat 1,133 miliarde de sosiri (+4,3 %), dintre care 582 de milioane în Europa, adică 51 % din total (+3 %). Astfel,

Competența face diferența!

Proiect selectat în cadrul Programului Operațional Capacitate Administrativă cofinanțat de Uniunea Europeană, din Fondul Social European

MINISTERUL CERCETĂRII ȘI INOVĂRII

INOVARE ȘI CREATIVITATE

UNITATEA EXECUTIVĂ
PENTRU FINANȚAREA
INȚĂMANTULUI
SUPERIOR, A CERCETĂRII
DEZVOLTĂRII ȘI INOVĂRII

UNIUNEA EUROPEANĂ

Instrumente Structurale
2014-2020

Europa (pe primul loc situându-se Franța) își confirmă poziția de primă destinație turistică din lume. În plus, un studiu prospectiv pe termen lung al Organizației Mondiale a Turismului (OMT) prevede pentru 2030 o creștere mai modestă a turismului în Europa, estimată la 744 de milioane de turiști (+1,8 %), adică 41,1 % din totalul acestora.

Din perspectivă europeană, politica în domeniul turismului contribuie, de asemenea, la îndeplinirea obiectivelor politice generale în domeniul ocupării forței de muncă și al creșterii economice. În plus, importanța dimensiunii de mediu și a dimensiunii sustenabile a turismului va crește de-a lungul timpului, fiind deja cuprinsă în pachetele privind turismul sustenabil, responsabil sau etc.

Resursele turistice tradiționale și avantajele comparative (precum relieful, cultura etc.) devin din ce în ce mai puțin importante. Informația, înglobarea noilor tehnologii și capacitatea de inovație constituie factorii cheie pentru asigurarea competitivității sectorului de acum înainte.

Statistic, sectorul de VR (realitate virtuală) a crescut la nivel global de la 3.6 miliarde dolari în 2016 la 12.1 miliarde dolari în 2018, fiind preconizată o creștere până la 31.4 miliarde dolari până în 2020. (*Statista, 2018*). Realitatea virtuală va avea o influență semnificativă asupra practicilor din turism: VR poate sprijini furnizorii de experiențe turistice în a-i ajuta pe turiști să aleagă destinația potrivită pentru ei - turul virtual oferă șansa călătorilor să vadă frânturi din destinația turistică înainte de a face rezervarea, ceea ce poate contribui mult în alegerea unor noi destinații, care nu sunt cotate în topul destinațiilor turistice din lume. Există deja proiecte dezvoltate în acest sens, broșuri de prezentare bazate pe călătorii virtuale, care prezintă video-uri dintr-un unghi de 360 grade ale destinațiilor turistice. Prin VR oamenii pot călători în locuri în care nu ar putea sau vrea să meargă fizic, inclusiv destinații care sunt limitate pentru turiști sau presupun un grad de pericol ridicat.

Un alt element care a prins avânt în ultima perioadă este utilizarea dispozitivelor VR de către furnizorii de cazare. De exemplu, Marriott Hotels a lansat aplicația VRom Service, prin care turiștii ar putea să împrumute un dispozitiv VR și să experimenteze un tur virtual în Chile, Rwanda sau Beijing. Aceste experiențe combină elemente de *story telling* cu tehnologia de vârf, două lucruri deosebit de importante în practica turismului în viitor.

Competența face diferența!

Proiect selectat în cadrul Programului Operațional Capacitate Administrativă cofinanțat de Uniunea Europeană, din Fondul Social European

MINISTERUL CERCETĂRII ȘI INOVĂRII

INOVARE ȘI CREATIVITATE

UNITATEA EXECUTIVĂ
PENTRU FINANȚAREA
INVATAMANTULUI
SUPERIOR, A CERCETĂRII
DEZVOLTĂRII ȘI INOVĂRII

B. UNIUNEA EUROPEANĂ

Instrumente Structurale
2014-2020

B. Analiza multicriterială a domeniului Turism

Criteria	Argumente	Surse date	Scor	Medie Criteriu
C1. Importanța domeniului în economia regională	În anul 2016, sectorul de servicii turistice din Regiunea Centru s-a situat pe locul II la nivel național din punct de vedere al cifrei de afaceri generate, cu o valoare de 892,4 mil. lei și o pondere de 15,7%	Calcul din date de la Registrul Comerțului	+5	+4,6
	În anul 2016, sectorul de servicii turistice din Regiunea Centru angaja un număr de 7654 persoane	Calcul din date de la Registrul Comerțului	+5	
	În anul 2017, Regiunea Centru ocupă locul I la nivel național în ceea ce privește numărul de structuri de primire turistică, cu o pondere de 29,8%	Institutul Național de Statistică, 2018	+5	
	În anul 2017, Regiunea Centru oferă 21,6% din capacitatea de cazare turistică disponibilă la nivel național	Institutul Național de Statistică, 2018	+4	
	În anul 2017, Regiunea Centru a reprezentat principala destinație turistică la nivel național - în Regiunea Centru s-au înregistrat 23,52% din sosirile turistice la nivel național	Institutul Național de Statistică, 2018	+5	
	În anul 2017, Regiunea Centru a reprezentat a doua destinație preferată de turiștii străini în România, cu o pondere de 19,9%	Institutul Național de Statistică, 2018	+4	
	În Regiunea Centru, sectorul turistic și al serviciilor de agrement a beneficiat în ultimii 5 ani de investiții majore - 14,5 milioane euro investiție greenfield pentru construcția hotelului Kronwell din Brașov; 13 milioane euro - baza de sărituri cu schiurile de pe	Traveller Magazin, 2013; Adevarul, 2014	+4	

Competența face diferența!

Proiect selectat în cadrul Programului Operațional Capacitate Administrativă cofinanțat de Uniunea Europeană, din Fondul Social European

MINISTERUL CERCETĂRII ȘI INOVĂRII

UNITATEA EXECUTIVĂ
PENTRU FINANȚAREA
INVĂȚĂMANTULUI
SUPERIOR, A CERCETĂRII
DEZVOLTĂRII ȘI INOVĂRII

UNIUNEA EUROPEANĂ

Instrumente Structurale
2014-2020

	Valea Cărbunării de la Râșnov			
	În Master Planul Investițiilor în Turism aprobat în 2017, Regiunea Centru figurează cu 1 proiect de importanță națională și 45 de proiecte de importanță locală, pe primul loc la nivel național	Guvernul României, 2017	+5	
C2. Piața	La nivel global, valoarea totală a veniturilor generate de piața serviciilor turistice și a călătoriilor a fost în 2015 de 9.360,51 mld lei, fiind estimată o creștere medie anuală de 4% în intervalul 2017-2027	World Travel & Tourism Council, 2017, p. 5	+3	+4
	La nivel global, veniturile generate de industria turismului au înregistrat o creștere medie anuală de 5,06% în intervalul 2015-2017	Rui, Song, 2018, p. 3	+3	
	La nivel național, volumul veniturilor generate de turiștii străini a fost în anul 2015 de 6,83 mld. lei	Curtea de Conturi a României, 2016, p. 13	+5	
	În Regiunea Centru, numărul de sosiri ale turiștilor a crescut cu 65,1% în intervalul 2013-2017	Institutul Național de Statistică, 2018	+5	
C3. Intensitatea de inovare în domeniu	În Regiunea Centru, oferta de specialitate include produse turistice inovative: Mobile Cooking Romania, trenul turistic Transylvania Train, Dinopark Rasnov	Documentare realizată la nivel regional în cadrul proiectului Sipoca 27	+3	1,5
	Numărul infrastructurilor de primire turistică ce aleg să faciliteze experiențe turistice înglobând toate resursele locale în proces este în creștere. (Ex: Regatul Elfilor, Ferma Cobor, Casele de Oaspeți de la Cincișor etc)	Documentare realizată la nivel regional în cadrul proiectului Sipoca 27	+2	
	Proiecte punctuale de CDI în domeniul turismului, vizînd Regiunea Centru,	Documentare realizată la nivel regional în cadrul proiectului Sipoca 27		

Competența face diferența!

Proiect selectat în cadrul Programului Operațional Capacitate Administrativă cofinanțat de Uniunea Europeană, din Fondul Social European

MINISTERUL CERCETĂRII ȘI INOVĂRII

UNITATEA EXECUTIVĂ
PENTRU FINANȚAREA
ÎNĂLȚĂMANTULUI
SUPERIOR, A CERCETĂRII
DEZVOLTĂRII ȘI INOVĂRII

UNIUNEA EUROPEANĂ

Instrumente Structurale
2014-2020

	sunt derulate de Institutul Național de Cercetare-Dezvoltare în Turism și Facultatea de Alimentație Publică și Turism din cadrul Universității Transilvania Brașov		+1	
	Regiunea Centru nu dispune de infrastructură de cercetare publică sau privată în sectorul serviciilor turistice	Documentare realizată la nivel regional în cadrul proiectului Sipoca 27	0	
C4. Disponibilitatea resurselor umane calificate în domeniu	În Regiunea Centru, în anul 2017, 8 instituții de învățământ superior oferă acces la studii de licență, masterale și de doctorat în domeniul turismului	Documentare realizată la nivel regional în cadrul proiectului Sipoca 27	+5	+2,5
	În Regiunea Centru, în anul 2018, 35 de licee oferă programe de formare în domeniul turismului	Admitere Liceu, 2018	+3	
	În Regiunea Centru, companiile din sectorul turismului colaborează cu facultățile și liceele de profil în domeniul formării practice a elevilor și studenților.	Documentare realizată la nivel regional în cadrul proiectului Sipoca 27	+2	
	Industria națională a turismului se confruntă cu un deficit de 50.000 de angajați, situație care se face remarcată și la nivelul Regiunii Centru	Stirile Pro TV, 2018	0	
C5. Valorificarea unor resurse locale (altele decât cele umane, dacă este cazul)	În Regiunea Centru sunt localizate 7 din cele 43 de stațiuni turistice de interes național și 16 din cele 57 de stațiuni de interes local din România	Guvernul României, 2017	+4	+3,8
	În Regiunea Centru se află cel mai mare domeniu schiabil din România - stațiunea Poiana Brașov cu 24 km de părții	Biz Brasov, 2017	+4	
	În Regiunea Centru sunt localizate mai mult de 90% din cele peste 150 de biserici fortificate construite în Transilvania, din care 7 sunt incluse pe lista UNESCO a patrimoniului cultural mondial	Sibiu Turism, 2018	+4	

Competența face diferența!

Proiect selectat în cadrul Programului Operațional Capacitate Administrativă cofinanțat de Uniunea Europeană, din Fondul Social European

MINISTERUL CERCETĂRII ȘI INOVĂRII

UNITATEA EXECUTIVĂ
PENTRU FINANȚAREA
ÎNVAȚĂMANTULUI
SUPERIOR, A CERCETĂRII
DEZVOLTĂRII ȘI INOVĂRII

UNIUNEA EUROPEANĂ

Instrumente Structurale
2014-2020

	În Regiunea Centru, accesibilitatea turistică este favorizată de existența a două aeroporturi internaționale și de autostrada A1, în curs de finalizare	Documentare realizată la nivel regional în cadrul proiectului Sipoca 27	+3	
	În Regiunea Centru există 42 de stațiuni balneoclimaterice și localități cu potențial balnear care pot susține dezvoltarea turismului medical	ADR Centru, 2017, p.196-199	+4	
	În Regiunea Centru sunt localizate 3 parcuri naționale, 3 parcuri naturale și numeroase situri Natura 2000 care favorizează dezvoltarea turismului ecologic și de aventură	Documentare realizată la nivel regional în cadrul proiectului Sipoca 27	+4	
C6. Nivelul de colaborare între actorii din domeniu	În Regiunea Centru, în anul 2018, sunt active 4 clustere în sectorul turistic	Documentare realizată la nivel regional în cadrul proiectului Sipoca 27	+5	+3
	În Regiunea Centru funcționează asociații ale operatorilor de turism: Asociația de Turism Poiana Brașov, Asociația Turistică Transfăgărășan, Asociația Județeană de Turism Sibiu	Documentare realizată la nivel regional în cadrul proiectului Sipoca 27	+3	
	Comaniile de pe piața regională a serviciilor turistice sunt reprezentați în asociațiile patronale de profil: ANTREC, Organizația Patronală a Turismului Balnear	Documentare realizată la nivel regional în cadrul proiectului Sipoca 27	+2	
	Regiunea Centru găzduiește cu caracter regularitate evenimente și conferințe internaționale în sectorul turismului - Transylvania Tourism Fair, Conferința Internațională pentru Turism Cultural din Europa	Documentare realizată la nivel regional în cadrul proiectului Sipoca 27	+2	
C7. Gradul de sofisticare tehnologica	Regiunea Centru găzduiește, în Brașov, cel mai mare Centru de experiențe VR din țară, precum și un centru AR (realitate augmentată) - care facilitează turismul experiențial	Superland, 2018	3	+3,5
	Sectorul de VR (realitate virtuală),	Statista, 2018	4	

Competența face diferența!

Proiect selectat în cadrul Programului Operațional Capacitate Administrativă cofinanțat de Uniunea Europeană, din Fondul Social European

MINISTERUL CERCETĂRII ȘI INOVĂRII

UNITATEA EXECUTIVĂ
PENTRU FINANȚAREA
ÎNĂLȚĂMĂNTULUI
SUPERIOR, A CERCETĂRII
DEZVOLTĂRII ȘI INOVĂRII

UNIUNEA EUROPEANĂ

Instrumente Structurale
2014-2020

	care are o influență puternică asupra turismului, a crescut la nivel global de la 3.6 miliarde dolari în 2016, la 12.1 miliarde dolari în 2018, fiind preconizată o creștere până la 31.4 miliarde dolari în 2020			
--	---	--	--	--

Tabelul 1: Argumentarea detaliată a potențialului domeniului Turism în regiunea Centru

Competența face diferența!

Proiect selectat în cadrul Programului Operațional Capacitate Administrativă cofinanțat de Uniunea Europeană, din Fondul Social European

MINISTERUL CERCETĂRII ȘI INOVĂRII

UNITATEA EXECUTIVĂ
PENTRU FINANȚAREA
ÎNĂLȚĂMANTULUI
SUPERIOR, A CERCETĂRII
DEZVOLTĂRII ȘI INOVĂRII

Remarci finale

Potențialul domeniului Turism de a fi specializare inteligentă este prezentat sintetic în Figura 3 și Tabelul 1 de mai sus.

Figura 3 prezintă evaluarea autorilor asupra argumentelor grupate pe cele șapte criterii specifice de analiză.

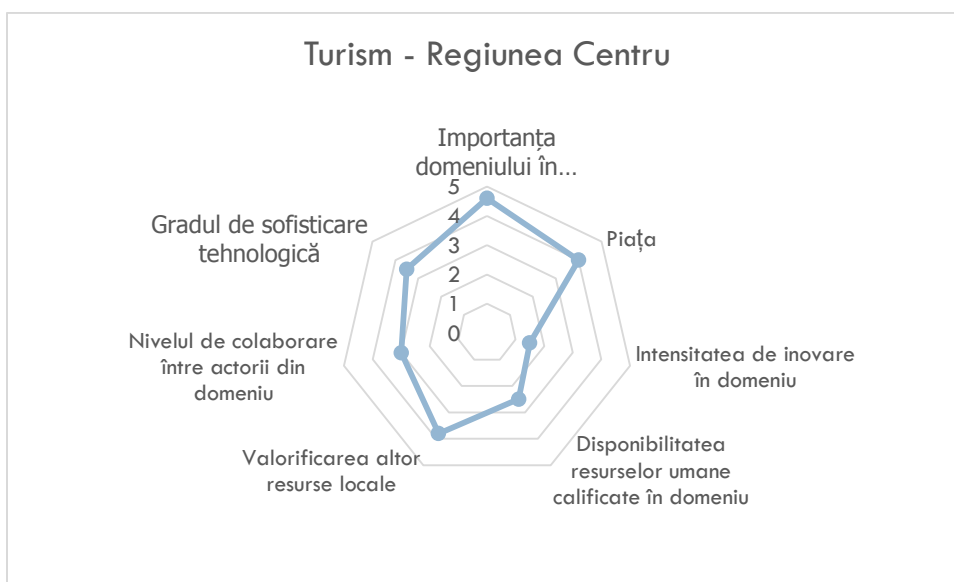

Figura 3: Evaluarea autorilor asupra argumentelor grupate pe cele șapte criterii specifice de analiză

Așa cum se observă, punctele tari ale domeniului sunt relaționate criteriilor de importanță a domeniului în economia regională și piață, în timp ce provocările sunt asociate dimensiunilor referitoare la intensitatea de inovare în domeniu și disponibilitatea resurselor umane calificate în domeniu.

În încheiere, este important de menționat că analiza răspunsurilor furnizate de către stakeholderii regionali intervievați a relevat că domeniul turismului este perceput ca unul cu potențial ridicat de specializare inteligentă, având în vedere poziția Regiunii Centru de leader la nivel național în ceea ce privește numărul de sosiri turistice, infrastructura de primire și de agrement corespunzător dimensionată și resursele naturale și antropice locale. Intervențiile considerate necesare de către stakeholderii regionali constau în îmbunătățirea

Competența face diferența!

Proiect selectat în cadrul Programului Operațional Capacitate Administrativă cofinanțat de Uniunea Europeană, din Fondul Social European

UNIUNEA EUROPEANĂ

Instrumente Structurale
2014-2020

infrastructurii de transport, diversificarea ofertei turistice și de agrement cu noi pachete integrate, cu caracter inovativ și adoptarea de măsuri eficiente pentru calificarea personalului și limitarea migrării acestuia.

Competența face diferența!

Proiect selectat în cadrul Programului Operațional Capacitate Administrativă cofinanțat de Uniunea Europeană,
din Fondul Social European

MINISTERUL CERCETĂRII ȘI INOVĂRII

UE fiscdi
INOVARE ȘI CREATIVITATE

UNITATEA EXECUTIVĂ
PENTRU FINANȚAREA
INVATAMANTULUI
SUPERIOR, A CERCETĂRII
DEZVOLTĂRII ȘI INOVĂRII

UNIUNEA EUROPEANĂ

Instrumente Structurale
2014-2020

Notă de încheiere și mulțumiri

Specializarea inteligentă este un proces de transformare structurală, care presupune dezvoltarea unei viziuni împărtășite a actorilor regionali, capabilă să inspire re-aliniere strategice, colaborări și investiții pe termen lung ale acestora. De asemenea, această viziune trebuie transformată într-un plan strategic (*roadmap*), care să combine inițiativele actorilor cu politici publice de susținere. Raportul prezentat își propune să alimenteze dialogul de construcție a unei astfel de viziuni, esențială pentru saltul către competitivitatea bazată pe inovare.

Echipa de implementare a proiectului „Dezvoltarea capacității administrative a MCI de implementare a unor acțiuni stabilite în Strategia Națională de Cercetare, Dezvoltare tehnologică și Inovare 2014-2020”, cod SIPOCA 27, finanțat prin Programul Operațional Capacitate Administrativă (POCA) mulțumește reprezentanților mediului antreprenorial care au susținut demersul de analiză regională, prin contribuțiile lor în cadrul interviurilor și vizitelor de lucru.

Competența face diferența!

Proiect selectat în cadrul Programului Operațional Capacitate Administrativă cofinanțat de Uniunea Europeană, din Fondul Social European

MINISTERUL CERCETĂRII ȘI INOVĂRII

UE fiscdi
INOVARE ȘI CREATIVITATE

UNITATEA EXECUTIVĂ
PENTRU FINANȚAREA
INVATAMANTULUI
SUPERIOR, A CERCETĂRII
DEZVOLTĂRII ȘI INOVĂRII

UNIUNEA EUROPEANĂ

Instrumente Structurale
2014-2020

Bibliografie

Specializare inteligentă

EC (European Commission) (2012), Guide for research and Innovation Strategies for Smart Specialisation (RIS3);

Foray D. (2013), The economic fundamentals of smart specialisation, *Ekonomiaz* 83 (2), 55-78;

Gheorghiu R. Andreescu L, Curaj A., (2016), A foresight toolkit for smart specialisation and entrepreneurial discovery, *Futures* 80, 33-44;

Radosevic S., Curaj A., Gheorghiu R., Andreescu L., Wade I. (eds.) (2017), *Advances in the Theory and Practice of Smart Specialisation*, Elsevier;

Rodrik D. (2004), *Industrial policy for twenty-first century*, UNIDO Working Paper

Analiza domeniului

Admitere Liceu, 2018, www.admitereliceu.ro (iunie 2018)

ADR Centru, 2017, *Strategia de Specializare Inteligentă a Regiunii Centru 2014-2020*, Anexa 3.1 Analiza domeniilor regionale de specializare, <http://www.adrcentru.ro/Detalii.aspx?t=StrategiaSpecializareInteligena&eID=2531> (iunie 2018)

Biz Brasov, 2017, După data de 1 noiembrie, va începe înzăpezirea artificială a celor 24 de km de pârție din Poiana Brașov, <http://www.bizbrasov.ro/2017/10/03/dupa-data-de-1-noiembrie-va-incepe-inzapezirea-artificiala-celor-24-de-km-de-partie-din-poiana-brasov/> (iunie 2018)

Curtea de Conturi a României, 2016, *Sinteza Raportului de audit al performanței fondurilor alocate prin bugetul Autorității Naționale pentru Turism pentru dezvoltarea și promovarea turistică a României pentru perioada 2013-2015*, https://media.hotnews.ro/media_server1/document-2017-04-14-21715561-0-sinteza-turism.pdf (iunie 2018)

Guvernul României, 2017, Hotărârea nr. 558/2017 privind aprobarea Programului pentru dezvoltarea investițiilor în turism - Masterplanul investițiilor în turism - și a criteriilor de eligibilitate a proiectelor de investiții în turism, <https://lege5.ro/Gratuit/ge3dqmzygm4a/hotararea-nr-558-2017-privind-aprobarea-programului-pentru-dezvoltarea-investitiilor-in-turism-masterplanul-investitiilor-in-turism-si-a-criteriilor-de-eligibilitate-a-proiectelor-de-investitii-in-tur> (iunie 2018)

Competența face diferența!

Proiect selectat în cadrul Programului Operațional Capacitate Administrativă cofinanțat de Uniunea Europeană, din Fondul Social European

MINISTERUL CERCETĂRII ȘI INOVĂRII

UNITATEA EXECUTIVĂ
PENTRU FINANȚAREA
ÎNĂLȚĂMANTULUI
SUPERIOR, A CERCETĂRII
DEZVOLTĂRII ȘI INOVĂRII

UNIUNEA EUROPEANĂ

Instrumente Structurale
2014-2020

Guvernul României, 2017, Hotărârea nr. 58/2017 pentru aprobarea atestării unor localități sau părți din localități ca stațiuni turistice de interes național sau local, <https://lege5.ro/Gratuit/ge2tcmjsgaya/hotararea-nr-58-2017-pentru-aprobarea-atestarii-unor-localitati-sau-parti-din-localitati-ca-statiuni-turistice-de-interes-national-sau-local-si-pentru-modificarea-anexei-nr-5-la-hotararea-guvernului-n> (iunie 2018)

Rui, Song, Tourism Research Center, Chinese Academy of Social Sciences, 2018, Report on World Tourism Economy Trends, https://www.itb-kongress.de/media/itbk/itbk_dl_all/itbk_praesentationen2018/ITB_City_Tourism_Forum_Introduction_Of_WTCF_Research_Dr._Song_Rui.pdf (iunie 2018)

Stirile Pro TV, 2018, Criză de muncitori în turism. Angajatorii vor străini, pentru că românii cer salarii mari, <https://stirileprotv.ro/stiri/financiar/criza-de-muncitori-in-turism-angajatorii-vor-straini-pentru-ca-romanii-cer-salarii-mari.html> (iunie 2018)

Sibiu Turism, 2018, <http://www.sibiu-turism.ro/Ce-vizitam-Cultura-si-patrimoniul-Patrimoniul-religios-Biserici-fortificate.aspx> (iunie 2018)

Statista, 2018, <https://www.statista.com/statistics/528793/virtual-reality-market-size-worldwide-by-platform/> (iunie 2018)

Superland, 2018, <http://superland.ro/> (iunie 2018)

Traveller Magazin, 2013, Kronwell, <http://www.travellermagazin.ro/arhiva/2013/05/09/hotel-kronwell-wowwow-industrie-hoteliara-nr-108/> (iunie 2018); Adevarul, 2014, Premieră la Râșnov. O trambulină de mari dimensiuni. Valea Cărbunării va găzdui etapa feminină din Cupa Mondială la sărituri cu schiurile, https://adevarul.ro/locale/brasov/rasnov-valea-carbunarii-1_52cd00a6c7b855ff564c5ce2/index.html (iunie 2018)

World Travel & Tourism Council, 2017, Travel & Tourism Economic Impact 2017 World, <https://www.wttc.org/-/media/files/reports/economic-impact-research/regions-2017/world2017.pdf> (iunie 2018)

Competența face diferența!

Proiect selectat în cadrul Programului Operațional Capacitate Administrativă cofinanțat de Uniunea Europeană, din Fondul Social European

MINISTERUL CERCETĂRII ȘI INOVĂRII

UE fiscdi
INOVAȚIE ȘI CREATIVITATE

UNITATEA EXECUTIVĂ
PENTRU FINANȚAREA
INVĂȚĂMANTULUI
SUPERIOR, A CERCETĂRII
DEZVOLTĂRII ȘI INOVĂRII

UNIUNEA EUROPEANĂ

Instrumente Structurale
2014-2020

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capacitate Administrativă.

Editorul materialului: Unitatea Executivă pentru Finanțarea Învățământului Superior a Cercetării Dezvoltării și Inovării

Data publicării: Septembrie 2018

Conținutul acestui material nu reprezintă în mod obligatoriu poziția oficială a Uniunii Europene sau a Guvernului României

Competența face diferența!

Proiect selectat în cadrul Programului Operațional Capacitate Administrativă cofinanțat de Uniunea Europeană, din Fondul Social European

MINISTERUL CERCETĂRII ȘI INOVĂRII

INOVARE ȘI CREATIVITATE

UNITATEA EXECUTIVĂ
PENTRU FINANȚAREA
ÎNVĂȚĂMÂNTULUI
SUPERIOR, A CERCETĂRII
DEZVOLTĂRII ȘI INOVĂRII

